

MÜ'MİN VE MÜNAFIK*

Eüzü bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîne hamden kesîran tayyiben mubâreken fih... Âlâ külli hâlin ve fi-külli hîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn... Seyyidinâ ve senedinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi- ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-hadîsi kitâbu'llâh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesetin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasîli ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ الزَّرْعِ لَا تَزَالُ الرِّيَّاحُ تُفَيِّئُهُ
وَلَا يَزَالُ الْمُؤْمِنُ يُصِيبُهُ الْبَلَاءُ وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ
كَمَثَلِ شَجَرَةِ الْأَرْضِ لَا تَهْتَزُّ حَتَّى تُسْتَحْصَدَ

(حم، ت. حسن صحيح عن أبي هريرة)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

RE. 390/6 (Meselü'l-mü'mini kemeseli'z-zer'i,

lâ tezâlü'r-riyâhu tüfeyyihühû, ve lâ yezâlü'l-mü'minü yusîbuhû belâün; ve meselü'l-münâfiki meselü şecereti'l-erz, lâ tehtezzü hattâ tüstahsade.)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin rahmeti, selâmı, bereketi, lütfu, keremi cümlenizin üzerine olsun. Allah-u Teâlâ Hazretleri yaptığınız ibadetleri kabul eylesin... Rahmetine, ikramına, lütfuna vesile eylesin...

Her zaman olduğu gibi Peygamber SAS Hazretleri'nin mübarek hadîs-i şeriflerini *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis mecmuasından ve onun şerhi olan *Levâmiu'l-Ukûl* adlı eserden takip ediyoruz.

Bu hadîs-i şeriflerin okunmasına ve izahına geçmeden önce boynumuzun borcu bir vazifeyi edâ edelim. Evvelen ve hâsseten Peygamber SAS Efendimizin rûh-u pâki için, ve onun cümle mübarek alinin ashabının etbainin, ahabının ruhları için, sair evliya, mürselînin ve cümle evliyâullahın ve hâsseten Ümmet-i Muhammed'in mürşid ve mürebbîleri olan sadât ve meşayih-ı turûk-u aliyyemizin cümlesinin ve halifelerinin, müridlerinin, muhiblerinin, tabiilerinin, müntesiblerinin ruhları için;

Okuduğumuz eseri cem ve te'lif etmiş olan Gümüşhânevî Hocamız'ın ruhu için, kendisinden feyz aldığımız Muhammed Zâhid-i Bursevî Hocamız'ın ruhu için, şu içinde hadis-i şerif okuduğumuz caminin banisi İskender Paşa'nın ruhu için, bu caminin çevresinde yatanların ruhları için, bu caminin içinden gelmiş geçmiş olan imamların, müezzinlerin, vaizlerin, hatiplerin, cemaatin ruhları için, bu belde medfun bulunan evliyâullahın, sahâbe-i kiramın, enbiyâullahın ve sâir mü'minîn ve mü'minatın ruhları için;

Uzaktan ve yakından bu hadisi şerifleri dinlemeye gelmiş olan siz kardeşlerimizin ahirete göçmüş olan bütün yakınlarının ve sevdiklerinin ruhlarına hediye olsun diye; hayatta olan biz müslümanların da Mevlâmızın rızasına uygun ömür sürüp, sâlih ameller işleyip, huzuruna sevdiği ve razı olduğu bir kul olarak varmamıza vesile olması için, buyurun bir Fâtîha, üç İhlâs-ı Şerif okuyup öyle başlayalım!

.....

a. Mü'min ve Münafığın Misâli

Peygamber SAS Efendimiz Ebû Hüreyre RA'ın bize naklettiği hasen ve sahih bir hadîs-i şerifte bildirildiğine göre buyurmuş ki:¹

¹ Müslim, *Sahih*, c.XIII, s.416, no:5024; Tirmizi, *Sünen*, c.X, s.92, no:2792; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.283, no:7801; Abdürrezzak, *Musannef*, c.XI, s.196, no:20307; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.243, no:9778; Begavi, *Şerhü's- Sünneh*, c.III, s.28; Ebu Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.III, s.328, no:6789; *Camii'l-Ehadis*, c.XIX,s.378, no:21008.

مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ الزَّرْعِ لَا تَزَالُ الرِّيحُ تُفِيئُهُ
وَلَا يَزَالُ الْمُؤْمِنُ يُصِيبُهُ بَلَاءٌ وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ
كَمَثَلِ شَجَرَةٍ الْأَرْضِ لَا تَهْتَزُّ حَتَّى تُسْتَحْصَدَ

(حم، ت. حسن صحيح عن أبي هريرة)

RE. 390/6 (*Meselü'l-mü'mini kemeseli'z-zer'i*)
“Müslüman bir ekine benzer. (*Lâ tezâlü'r-riyâhu tüfeyyihühû*) Nitekim ekini rüzgâr o tarafa, bu tarafa sallandırır. Başaklıdır, rüzgâr estiği zaman böyle dalgalanır. Deniz gibi ekin tarlası dalgalanır oraya buraya sallanır.”

(*Ve lâ yezâlü'l-mü'minü yusîbuhû belâün*)
“İşte bunun gibi, müslümana da daima oradan buradan belini bükecek belalar gelir.” Onu o tarafa bu tarafa meylettirir. Sıkıntılar, üzüntüler, belalar, hastalıklar gelir.

Ama; (*Ve meselü'l-münâfiki meselü şecereti'l-erzi*) “Münafığın misali de çam ağacı, servi ağacı gibidir.” Bu erz kelimesini başka türlü lügatten bakmış olduğumu söylemiştim. Buradaki izahtan anlaşılıyor ki “*serv-i sanavber*” diyor. Kozalıklı, o meşhur dediğimiz ağaç dimdik durur. Hiç sallanmaz o tarafa bu tarafa meyletmez, bükülmez eğilmez. (*Lâ tehtezzü hattâ tüstahsade*) “Kesilip devrilinceye kadar.”

Münafık dimdik durur. Öyle üzüntüler, belâlar şeyler gelmez. Gafil gafil ömür sürüp dururken; “*Bir tel kopar, ahenk ebediyen kesilir.*” dediği gibi Yahya Kemal’in, birden iş bitiverir, iş işten geçmiş olur.

Firavun'un tam boğulacağı zaman:

حَتَّىٰ إِذَا أَذْرَكَهُ الْغَرَقُ قَالَ أَمَنْتُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا
الَّذِي أَمَنْتُ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ

(يونس: ٩٠)

(*Hattâ izâ edrekehü'l-garaku kâle:*) “Tam boğulma anı geldiği zaman, boğulma vakti geldiği zaman: (*Âmentü ennehû lâ ilâhe ille'llezî âmenet bihi benû isrâîle ve ene mine'l-müslimîn*) Gerçekten Benî İsrail'in inandığı Allah'tan gayri bir mâbud olmadığına ben de iman ettim. Ben de müslümanlardayım!” (Yunus, 10/90) dediği gibi; “Ben de inandım, Benî İsrail'in inandığı Allah'tan gayri ilah yoktur.” diye o zaman itiraf ettiği gibi en son ana kadar gafletle gider, küt diye devrilir ondan sonra...

الْعَنَ

(يونس: ٩١)

(*Âl-âne*) “Şimdi mi aklın başına geldi?” (Yunus, 10/91) denilir, o gibi durumda olanlara.

Demek ki bu hadîs-i şeriften çıkan ders nedir? Müslüman; ben Allah'ın mü'min kuluyum, o halde benim ipeklerin, pamukların üstünde, el bebek gül bebek hoş halli olmam gerekmez mi diye düşünmemesi gerekiyor.

Ayet-i kerimede buyruluyor ki:

أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ

لَا يُفْتَنُونَ

(العنكبوت: ٢)

(*E hasibe'n-nâsü en yütrekû en yekülù amennâ ve hüm lâ yüftenûn.*) [İnsanlar, imtihandan geçirilmeden, sadece ‘İman ettik!’ demeleriyle bırakılacaklarını mı sandılar?] (Ankebut, 29/2)

“—İnsanlar iman ettik dedikten sonra hiç imtihana tâbi olmayacaklarını mı sandılar?! Hayır! Bilakis bizden önceki ümmetleri Allahu Teâlâ Hazretleri nice sıkıntılarla imtihan eyledi.”

İmtihan daima olur. Onun için;

“—Ben Müslümanım, Allah bana bu belâyı niye verdi?” diye düşünmemek lâzım.

Verir, derecesi artsın diye verir. Hadis-i şerifte bildiriliyor ki:²

² Muhtelif lafızlarla: İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.30, no:4013; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.179, no:510; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.99, no:119; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.312, no:1045; Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.V, s.460, no:2476; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.142, no:9774; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.372, no:6325; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.417, no:2322; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.172, no:1481; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.160, no:2900; Hâkim, *Müstedrek*, c.III, s.386, no:5463; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.412, no:2783; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.143, no:830; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.352, no:7481; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.26; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.205, no:1159; Tayâlisî,

أَشَدُّ الْبَلَاءِ عَلَى الْأَنْبِيَاءِ

(Eşeddü'l-belâyâ ale'l-enbiyâ) “En şiddetli belâlar, musibetler, imtihanlar peygamberlere gelmiştir.”

Demek ki başımıza bir dert gelince feryadı basmayacağız, itiraza kalkmayacağız.

*Size benden nasihat olsun kim,
Gam eriştikçe etmeyin feryâd,
İki türlü zarar mukarrerdir
Dedi, bu iş içinde bir üstâd,
Evveli bu ki dost gamdan ölür;
Ahiri bu ki düşman olur şâd.*

İbn-i Kemâl, Kemâlpaşazâde meşhur bir müftü'l-enâm, büyük alim o söylemiş bu şiiri.

Size benden nasihat olsun ki başınıza gamlı, kederli bir hal geldiği zaman feryadı basmayın. Yaygaraya kalkmayın, iki zarar; evveli bu ki dost gamdan ölür. “Vah benim dostum, ciğer pirem, filanca arkadaşıma nasıl bir hal gelmiş,

Müsned, c.I, s.29, no:215; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.78, no:146; Tahavî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.V, s.189, no:1832; Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.369, no:27124; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.448, no:8231; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXIV, s.244, no:626; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.142, no:9776; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.352, no:7482; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.V, s.259, no:2413; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.212, no:808; Ebû Ubeyde ibn-i Huzeyfe, halası Fatıma bint-i Yemân RA'dan. *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.12, no:3740; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.326, no:6778- 6784; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.130, no:371; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.IV, s.420, no:3468-3473.

nasıl ciyak ciyak bağıyor!” diye dostlar da kederlenir. Gamdan ölecek hale gelirler. Bir zararı budur. Âhiri bu ki, düşman olur şâd; ikincisi düşman şıkır şıkır oynar. “Oh ne iyi başına sıkıntı gelmiş” diye.

Onun için biraz metin durun, sağlam durun. Öyle belâlardan sarsılmayın. Bu imtihandır, ne yapalım, bu dünya hayatı. Lezzetlerle elemeler birbirine karışıktır.

Neyapalım; âhirette ayrılacak. Kaymaksuyundan ayrılacak âhirette. Kaymaklı taraf cennet, hep güzel taraf, hep sefalar bir tarafa azaplar da bir tarafa gidecek. Bu dünya hayatında kul başına gelen hadiselerde rıza gösterdikçe Mevlâ'nın takdirine, teslim oldukça, edebini muhafaza edebildikçe derecesi artar.

“—Bu âşık-ı sâdık imiş. Hiç gık demedi. Bana teslimiyeti tamammış.” diye derecesi artar kulun. Onun için gam çekmeyeceğiz.

Firavun'un başı bile ağrımamış rivayete göre, bir ağrısa âcizliğini anlayıp da dönecek, çare arayacak, Mevlâ'yı bulmaya çalışacak. Başı bile ağrımamış.

Demek ki, bu gelen şeylerin ikinci faydası da şudur ki: Bu hayat fânidir, bir gün gelip göçüp gideceğiz. Ne zaman, nerede, nasıl bilmiyoruz... Yaş haddi vesairesi de yok. Emeklilik mecburiyeti vesaire de yok. Ne zaman nerede olacağı belli olmaz. Geliverir. Bu hayatın ölümlü, fâni olduğunu bildiren işaretler bunlar.

Bu işaretleri alır, alır da insan hâlâ nasıl gafil olur? Hastalanır kalkar da niye gafletini sürdürür? Etrafında ölenleri görür, usibetleri görür de niye uyanmaz?

Niye çeşitli sıkıntıları görür de etrafındaki insanlardan her şeyin geçici, boş olduğunu, bu dünyanın bel bağlamaya, gönül bağlamaya değmediğini anlayamaz?

Bunlar anlamasına yardım ediyor. Ama ötekisine bir şey yok, öyle servi ağacı gibi dimdik durur, çam servisi gibi... Dimdik durur, köküne balta vurulunca Azrail AS “Gel bakalım!” dediği zaman bir dakika ileri gitmez, bir dakika geri gitmez.

“—Aman! Ben bundan sonra iyi kul olacaktım, bana biraz daha mühlet verin!” dese, istediği kadar yalvarsa, fayda vermez.

İşte bu mânaya hadîs-i şerif; öbür hadis-i şerife geçiyoruz.

b. Kur'an Okuyan Mü'min

Bu hadis-i şerif Ebû'l-Mûsâ el-Eş'arî'den rivayet edilmiştir.

Çok hadis kaynaklarında yer alan sağlam bir hadîs-i şerif:³

³Buhâri, *Sahih*, c.XVII, s.48, no:507; Müslim, *Sahih*, c.IV, s.217, no:1328; Tirmizi, *Sünen*, c.X, s.91, no:2791; Ebu Davud, *Sünen*, c.XII, s.457, no:4191; Nesei, *Sünen*, c.XV,s.249, no:4952; İbn-i Mace, *Sünen*, c.I, s.249, no:210; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.403, no:19630; Dârimi, *Sünen*, c.II, s.535, no:3363; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.337, no:1973; Bezzar, *Müsned*, c.I, s.453, no:2985; Taberani, *Müsnedü's-Şamiyyin*, c.IV, s.21,

مَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْأُتْرُجَّةِ
 رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا طَيِّبٌ وَمَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي
 لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ التَّمْرَةِ لَا رِيحَ لَهَا وَطَعْمُهَا
 حُلْوٌ وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ
 الرِّيحَانَةِ رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ وَمَثَلُ
 الْمُنَافِقِ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْحَنْظَلَةِ
 لَيْسَ لَهَا رِيحٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ

(حم.خ.م.د.د.ت.ن.ه.حب.عن قتادة، عن أنس، عن أبي موسى)

RE. 390/10 (*Meselü'l-mü'mini'llezî yakrau'l-kur'âne, kemeseli'l-ütrücceti; rîhuhâ tayyibün, ve ta'muhâ tayyibün. Ve meselü'l-mü'mini'llezî lâ yakrau'l-kur'âne, kemeseli't-temreti; lâ rîhâ lehâ, ve ta'muhâ hulvun. Ve meselü'l-münâfikî'llezî yakrau'l-kur'âne, kemeseli'r-reyhâneti; rîhuhâ tayyibün, ve ta'muhâ mürrün. Ve meselü'l-münâfikî'llezî lâ yakrau'l-kur'âne kemeseli'l-hanzalati; leyse lehâ rîhun, ve ta'muhâ mürrün.*)

no:2621; Tayalisi, *Müsned*, c.I, s.67, no:494; İbn-i Ebi Şeybe, *Musannef*, c.X, s.529, no:30798; İbn-i Asakir, *Mu'cem*, c.II, s.18, no:1078; Nesei, *Sünenü'l-Kübra*, c.V, s.29, no:8081; Begavi, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.328; Ebu Ya'la, *Müsned*, c.XIII, s.168, no:7237; Kudâi, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.289, no:1381; Katâde RA Enes ibn-i Mâlik RA'dan, O da Ebû Mûsa el-Eş'ari RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.I, s.148, no:734; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.375, no:21002.

Peygamber SAS Efendimiz müslümanları ve münafıkları bahis konusu edip dört cins insanı zikrediyor bu hadîs-i şerifte... Önce insanların iki ana grupta zikrediyor: Birincisi mü'min-i kâmil, mü'min-i hâlis, iyi mü'min... Bir de münafık. Bir mü'min, bir münafık, ikiye böyle ayırıyor.

Ondan sonra bu ayırdığı iki kimseyi Kur'an okuyan mü'min Kur'an okumayan mü'min; Kur'an okuyan münafık, Kur'an okumayan münafık diye ikiye ayırıyor. Böylece dört tabaka zikredilmiş oluyor. Nasıl ayırıyor Peygamber Efendimiz:

(Meselü'l-mü'mini'llezî yakrau'l-kur'âne, kemeseli'l-ütrücceti) “Kur'an okuyan mü'min ütrücce gibidir.”

Ütrücce dediği ağaç kavunu. Turunç dediğimiz bir meyve kıkavun gibi, fakat ağaçta olan, hem kokusu güzel, hem tadı güzel bir meyve. Turunç bir meyve, hem tadı güzel hem de hoş bir rayiha sahibi. Râyihâ-i tayyibe sahibi. Kur'an okuyan müslüman böyledir. Neden? Hem mü'min, hem de Kur'ân-ı Kerîm'i okuyor.

(Ve meselü'l-mü'mini'llezî) “Herhalde ellezî unutulmuş olabilir.” *(Lâ yakrau'l-kur'âne kemeseli't-temreti)* “Kur'an okumayan müslümanın misali de hurma gibidir. Hurmaya benzer. *(Lâ rîha lehâ ve ta'muhâ hulvun)* Kokusu yoktur ama tadı

güzelidir.” Yani hurma kokmaz, güzel bir hoş kokusu yoktur. Ama ağzına alırsan tadı vardır. Mü'min; tadı var ama Kur'an okumuyor, hoş bir kokusu yok. Böyle anlatmış Efendimiz.

(*Ve meselü'l-münâfikî'llezî yakrau'l-kur'âne*) “Kur'an okuyan münafık, Kur'an'dan bahsediyor, dili dilbaz, güzel şeyler söylüyor.” Neye benzer: (*Kemeseli'r-reyhâneti*) “Fesleğene benzer. Reyhane denen fesleğen, hani şu küçük küçük yapraklı, elini bile şöyle sürsen hoş kokar. Kokusu güzeldir. (*Ve ta'muhâ mürrün*) “Yesen yenmez, tadı acıdır. Sadece hoş kokusu var. Tadı acı.”

(*Ve meselü'l-münâfikî'llezî lâ yakrau'l-kur'âne*) “Kur'an okumayan münafığın durumu da, (*kemeseli'l-hanzalati*) Ebû Cehil karpuzu dediğimiz bitki gibidir, bitkinin meyvesi gibidir. (*Leyse lehâ rîhun*) Ne hoş kokusu vardır. (*Ve ta'muhâ mürrün*) Tadı da acıdır. Kokusu olmadığı gibi, tadı da acıdır.”

En üstün şekil müslümanın hem müslüman olması, hem Kur'an okuması imiş. Tadı da tatlı, kokusu da hoş. Her bakımdan, her yönden güzeldir.

Dikkatederseniz Kur'an okuyup da uyulmamaktan hiç bahsetmiyor. Mü'min olduğu için okuyunca tatbik edecek ondan. Müslümansa, okuyunca tatbik etmesi gerekiyor, yani sırf okumak sevabı artırır. Kâfi değildir. Demek ki biz iyi müslüman olmak için ne yapacağız? Kur'an okuyacağız. Nasıl okuyalım? Mümkün ise tedebbür, tefekkür ile mânasını takip ede ede okuyacaksınız.

Bir alim var, adı Ebû Abdurrahman es-Sülemî diye, diyor ki;

“—Biz üstatlarımızdan şöyle duyduk. Onlar da büyüklerden öyle duymuşlar. On âyet, bir aşr okurlardı. Ondan sonra o aşrı öğrenip tatbik ederlerdi hayatlarında... Onu tatbik etmedikçe, iyice öğrenmedikçe, öteki on âyete geçmezlerdi. Böylelikle Kur’ân-ı Kerîm’in âyetlerini ve tatbikatını bir arada öğrendiler. Sırf laf değil. Hem söz hem fiil, hem laf hem iş; ikisi bir aradadır. Öyle öyle öğrendiler, tatbik ede ede öğrenince insanın hatırında da kaldır.”

Roman okur gibi okursa Kur’ân-ı Kerîm’in kıymeti olmaz. Bu esası bir kere iyice öğreneceğiz.

Bize bu hadîs-i şeriften gösterilen hedef nedir? Bize gösterilen hedef müslüman olmak ve Kur’an okumak.

Kur’an’ı nasıl okuyalım?

Kur’ân-ı Kerîm’i daha güzel anlatışlar var. Kur’ân-ı Kerîm’in güzel, insana tesir etmesi için daha esrarlı okuyuşlar var ama... “Onu bana Mevlâm kendisi okuyor!” gibi düşünürse insan mestten zevk olur. Okuyacağız; mânasını anlayarak ve her öğrendiğimizi tatbik ederek okuyacağız.

Eğer Kur’an okumazsak; müslümanız ama, müslüman olmamız sebebiyle bir tadımız var ama, kokumuz yok. Etrafa fayda sağlamıyoruz. Koku ne yapar; etrafa yayılır, herkesin hoşuna gider.

“—Aman ne kadar hoş, latif bir koku!” deriz mesela bir gül kokusu, bir sümbül kokusu;

“—Aman bir karanfil ne kadar güzel kokuyor.”

Bir iğdeler açtığı zaman, veyahut Antalya, Adana taraflarında bir portakal, mandalina ağaçları çiçeklendiği zaman mest olur insan... Güzel koku, başkasına bir hoş tesir demek... Kur'an okursa insan demek ki bir hoş tesir olacak; işte böyle müslüman olmaya çalışalım kardeşlerim.

Kur'an bize amel edelim diye indirildi; rafa koyalım diye değil. "Ölülerimize hatim indirip ruhlarına bağışlayalım!" diye değil. Ölüden önce bize gerekiyor. Önce bize gerekiyor.

Kur'ân-ı Kerîm'i öğrenemezsek yazık bize, vah bize! Mevlâmız bize kitap göndermiş, elçi göndermiş; bizim haberimiz yok. Ne biçim müslümanız?

Hiç merak etmez misin, bu cildin içinde ne yazıyor? Şu kâinatın sahibi, Hâlık'ı, senin Râzık'ın Allah-u Teâlâ Hazretleri sana kitap göndermiş, hiç mi merak etmezsin içindekini?

Merak etmiyor millet, baştan sona hiç okumamış ömrü boyunca... Zor gelmiş, şeytan zor gösteriyor. Önüne duvar çekmiş.

Halbuki hepimiz bugünden her gün bir aşır okuyalım, anlayarak çoluk çocuğumuza da... Bir iki sene içinde Kur'ân-ı Kerîm ne diyormuş, anlayalım tatbik etmek arzusuyla...

Demek ki münafıklar da Kur'ân-ı Kerîm okurmuş. "Onun Kur'an okuyanı reyhane gibidir, okur; okumayanı Ebû Cehil karpuzu gibidir, hiçbir şeye yaramaz." diye böyle bildiriyor.

İnsan Kalbinin Değişkenliği

Geçelim bundan sonraki hadîs-i şerife:⁴

مَثَلُ هَذَا الْقَلْبِ مَثَلُ رِيْشَةٍ بِفَلَائِهِ مِنَ الْأَرْضِ
تُقَلِّبُهَا الرِّيحُ ظَهْرًا لِبَطْنٍ

(طب هب عن أبي موسى)

RE. 390/11 (*Meselü hâze'l-kalbi meselü rîşetin bi-felâtin mine'l-arzi tukallibuhâ'r-rîhu zahran li-batnin*)

(*Meselü hâze'l-kalbi*) “Şu kalbin misâli” diyor Peygamber Efendimiz. İnsanın kalbini bir şeye benzetiyor. Neye benzer? (*Meselü rîşetin*) “Bir kuş tüyüne benzer.” Güvercinin, serçenin, şunun bunun kanadından bazen çıktığı zaman uçup giden bir kuş tüyü yerde kalır ya, bir kuş tüyüne benzer şu kalp.

Nasıl bir kuş tüyü? (*Bi-felâtin mine'l-arzı*) “Çıplak, hiç kumu olmayan, ekini ve sairesi olmayan çıplak bir araziye benzer; ot yok, çıplak. (*Tukallibuha'r-rîhu zahran li-batnin*) “Rüzgâr eser, onu alt üst eder. Sırtını yere getirir, değiştirir.”

Zaten kalb, değiştirmek demek, ondan dolayı böyle denmiş. Bu isim ondan verilmiş derler; o halden o hale değişiyor. Allah-u Teâlâ Hazretleri insanın gönlünü oradan oraya döndürür. Çeşit çeşit haller gelir.

⁴ Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.190, no:535; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.474, no:753; Bezzar, *Müsned*, c.I, s.459, no:3037; Ebu Musa el-Eş'ari RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.I, s.244, no:1228; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.397, no:21054.

Bizim kalp dediğimiz şey nedir Türkçe’de, biz bunu neyle karşılarız? Kalp sözü Türkçe’de iki kelimeyle karşılanır. Bir yürek kelimesi ile karşılanır.

Kalbin karşılığı yürek... Türkçe’de ne demektir? İnsanın sol göğsünü şöyle bastırıldığı, tık tık attığı zaman duyduğu et parçası. Birinci mânası bu; ikinci mânası gönül kelimesiyle karşılanır.

“—Gönül nedir hocam?”

Onun biraz tarifi zor. Gönül ne demek? İnsanın iç âleminin içi. Kalbin bir de o mânası vardır.

Hadîs-i şeriflerde ve âyet-i kerîmelerde kalb kelimesi geçtiği zaman o et parçası kastedilmez. Yürek kelimesi, ortasına bir bıçak vuruyorsun, tavanın içinde cızır cızır pişiriyorsun, yiyorsun. O değil; insanın gönlü kastediliyor.

İnsanın gönlü boş bir arazideki kuş tüyü gibidir. Çeşitli şeyler gelir insanın aklına bazen hoş halli olur, bazen neşeli olur, bazen üzüntülü olur. Gamlı, kederli olur, çeşitli haller gelir. Allahu Teâlâ Hazretleri estirir bir böyle rüzgâr. Bazen bir hüznün gelir insana, bazen bir sevinç gelir döndürür, durur.

Mukallibe’l-kulûb. “Allahu Teâlâ Hazretleri kalbi oradan oraya, gönlü oradan oraya döndürendir.”

Sebbit kulûbenâ alâ dînike yâ Mukallebe’l-kulûb. “Ey kalbi, kalpleri oradan oraya döndüren, çeşitli rüzgârları, çeşit çeşit fikirleri insanın içine getirten Mevlâm, bizim dinimizi, bizim dînî duygumuzu tesbit eyle, sabit eyle bizi. Senin dinin üzerine, dinin düşüncen üzerine sabit olalım.” diye duası var Peygamber Efendimiz’in.

Allahu Teâlâ Hazretleri bizim kalplerimizi, gönüllerimizi Hakk'a bağı eylesin, Hak'tan yana eylesin, esen çeşit çeşit fırtınalardan, rüzgârlardan müteessir olup da rızasına uygun olmayan taraflara sürüklenenlerden eylemesin.

Onun için gönle dikkat, aman kalbe dikkat, aman rüzgârlar alıp da üfürüp de başka bir küfür şeyine götürmesin!

Kendinize çok dikkat edin, kendimize çok dikkat edelim!

Okuduğun bir kitap, bir gazete, seyrettiğin bir program mahvedebilir insanı!

Gönül işte bu kadar zayıf... Bir tüyün ne kadar sebatı olur, rüzgâr esti mi döner gider, onun için koruyacaksınız!

Bizim tasavvuf kitaplarında yazılmış ki müritlerin gafil müritlerin bile sohbetinden kaçması uygundur."Gaflet akseder, sirayet eder ona, onun gafleti sirayet eder" diye. Ehemmiyet vermeyebilir. Mühim olan şeylere gafil insanlar durumuna düşer. Bulaşır hastalık diye onun için aman şu gönlüne dikkat et başka bir şey girmesin.

Bu gönül Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin tecelligâhı, bu gönül, kalp kıymetli bir şey. Onun için Kâbe kadar muhterem, Kâbe'den de muhterem! Kâbe gibi muhterem insanın gönlü, kalbi eğer mü'min olursan onun için kırmamaya da dikkat et! Onun için Kâbe'yi puthane haline getirmemeye de dikkat et.

Gönlüne neleri sokuyorsun?

Para, mevki sevgisini sokuyorsun, makam sevgisini sokuyorsun, şöhret sevgisini... Putlarla doldurdun Kâbe'yi! Peygamber Efendimiz 365 tane puttan Kâbe'yi temizlemiştir. Sen yine süslü süslü putları dizdin!

Gönle Allah sevgisinden başka bir şey yakışmaz. Başka bir şey varsa zaten olmaz gelmez Allah-u Teâlâ Hazretlerinin envâr-ı İlâhiyyesi.

Padişah konmaz saraya hâne mâmur olmadan.

Padişah mezbeleye gelir mi; sen orayı bir temizle, tanzim et, düzenle, süsle, güzelleştir bakalım da ondan sonra o aziz misafir gelsin. Onun için kalbe çok dikkat edelim. Cümleten inşaallah elbirliğiyle.

d. Cumanın İncelikleri

Cuma günüyle ilgili bir hadîs-i şeriftir bu İbn-i Abbas RA'dan rivayet edilmiş, Peygamber SAS buyuruyor ki:⁵

مَثَلُ الْمُؤْمِنِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ كَمَثَلِ الْمُحْرِمِ لَا
يَأْخُذُ مِنْ شَعْرِهِ وَلَا مِنْ أَظْفَارِهِ حَتَّى تَنْقُضِيَ
الصَّلَاةُ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَتَى يُتَأَهَّبُ لِلْجُمُعَةِ
قَالَ يَوْمَ الْخَمِيسِ

(أبو الحسن الصيقلى فى أماليه، خط. عن ابن عباس)

⁵ Hatib-i Bağdadi, *Tarih-i Bağdad*, c.XII, s.462, no:6939; Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.131, no:6408; İbnü'l-Cevzi, *İlâlü'l-Mütenâhiyye*, c.I, s.461, no:789; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

RE. 390/12 (*Meselü'l-mü'mini yevme'l-cumu'ati kemeseli'l- muhrimi, lâ ye'huzu min şa'rihî, ve lâ min ezfârihî hattâ tenkadıye's-salâtü.*)

“Müslüman Cuma gününde ihrama girmiş hacı gibidir. İhramlı hacı gibidir.”

İhramlı hacı ne yapar? İhramın yasaklarına riayet eder. Bir ihramlı hacı nasıl hareket etmesi gerekiyorsa öyle yapar. İhrama girdi bir hacı, olmadık bir şey yaparsa cezaya uğrar. Biliyorsunuz, ya kurban kesmesi gerekiyor, ya sadaka vermesi gerekiyor. Veyahut şöyle böyledir. Onlar haccın cinâyetleri diye kitaplarda yazılmıştır. Tırnağını kesemez, saçını tıraş edemez, hanımına yaklaşamaz ve saire ve saire... İhramlı olmanın şartları var.

Peygamber Efendimiz öyle buyurmuş: “Cuma günü müslüman ihramlı hacı gibidir. Saçından almaz ve tırnaklarını kesmez namaz kılınıncaya kadar.” demiş.

Neden? Her âza Cumanın şerefini tatsın diye.

Cumayı sen ne sanıyorsun, neden küçük görüyorsun? Cuma muhteşem bir ibadettir. O muhteşem ibadete, o saçının kılını niye mahrum bırakıyorsun, o tırnağı ne diye mahrum bırakıyorsun?

Madem Cumaya ermiş; o ibadette, Allah'ın huzurunda o da bulunsun!” diye. Ondan dolayı, o Cuma namazının kadrinden dolayı.

(*Kîle*) Dediler ki: (*Yâ rasûla'llah, metâ yüteehhebü li'l- cumuati*)”O zaman Cuma gününe ne zaman hazırlanacağız?” Hani müslümanın süslenip, güzel kokular sürünüp, temiz elbiseler giyip de gitmesi gerekiyor.

Cuma gününe pabuçların içinden, ayakkabısından çıkarıyor ayaklarını, yün çorap maşaallah, içinde üç gün durmuş, terlemiş ayağı oh dışarı çıkıyor, ayaklarını yıkayıp tekrar o çorabı giyiyor. Giyme ya! Koy bir kâğıda, sar, pabucun içinde dursun, o kadar kirlendikten sonra tekrar giyiyor ayağına, etrafındaki insanları mahvediyor. Öyle olmayacak, tertemiz olacak, en temiz elbiseyi giyecek, en güzel kokuları sürececek, hazırlanacak.

Ne zaman?

(Kâle: Yevme'l-hamîsi) “Perşembe gününden hazırlansın!” demiş Peygamber Efendimiz. Böyle bir tavsiyesi hatırlanmasın.

Cumaya hazırlanmak gerekiyor. Bu, Cumanın nesini gösteriyor? Bu hadîs-i şerif Cumaya itibarın yüksekliğini gösteriyor. İtibar etmenin gerektiğini gösteriyor, Cuma ihramlı gibi oluyor insan... Fukaranın haccı demişler zaten cuma günü için...

Fukaranın haccı ne demek? Fukara hacca gidemez, o kadar masrafı göze alamaz, fukaranın haccı gibi oluyor. Kıymetli bir ibadet; işte o ne kadar kıymetli ibadet olduğunu gösteriyor.

Peki, Cuma kılmayan kardeşlerimize ne diyelim?

Birçok hadîs-i şerif var bizim elimizi kolumuzu bağlıyor, onların gönüllerini kırmak istemiyoruz, herkesle iyi geçinmek isteriz ama ne yapalım?

Bak ne diyor Peygamber Efendimiz:

“—Cuma muhteşem bir ibadettir. Cuma günü çok mühim bir gündür.”

Cuma günü Peygamber SAS Efendimiz'e salât ü selâmı fazlalaştırın! Cuma günü Allah rızası için, sevabını Allah'tan umarak bir gusül abdesti alın, on günlük günahlarınız bağışlanır. Ne güzel! Bir hafta önceki günahlar üç gün fazlasıyla af oluyor. Onun için Cumaya böyle hazırlanarak gidersiniz.

Cumayı üç gün üst üste mazeretsiz terk eden kimsenin kalbi mühürlenir, kapatılır. Bazen usûlsüz hareket eden bir dükkân, bir teftiş görüyor; belediye memurları tarafından pis bu lokanta"; kapatıyorlar, kırmızı bal mumuyla mühürlüyorlar, tamam, şu kadar kalıyor. Böyle olur Allah korusun. Ondan sonra istediği kadar uğraşsın. Onun için Cumayı terk etmeyin.

Sonra Peygamber SAS Hazretleri buyurdu ki:⁶

صَلُّوا خَلْفَ كُلِّ بَرٍّ وَفَاجِرٍ وَصَلُّوا عَلَى كُلِّ بَرٍّ
وَفَاجِرٍ وَجَاهِدُوا مَعَ كُلِّ بَرٍّ وَفَاجِرٍ

(البیهقی عن أبی ہریرة)

RE. 308/5 (*Sallû halfe külli berrin ve fâcirin*)
“İyi olsun, kötü olsun, her imamın arkasında namaz kılın!” (*Ve sallû alâ külli berrin ve fâcirin*) [İyi olsun, kötü olsun, her cenazenin namazını kılın! (*Ve câhidû mea külli berrin ve fâcirin*) İyi olsun, kötü olsun, her komutanla beraber cihad edin!]

⁶ Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.19, no:6623; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.II, s.57, no:10; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.54, no:14815; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.29, no:1611; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XIV, s.10, no:13657.

Herkes imamın şeceresini tatbik edemez ki.

Ezan okundu, sen bir yerden bir yere gidiyorsun, gelirsin camiye girersin.

“—Dur! Ben imamın tahkikatını yapacağım, bakalım aslı ne, nesli ne, zihniyeti ne, fikri ne?” diyemezsin ki.

Ondan mazur Müslüman...

Onun için bu Cumayı terk etmek meşru bir şey değil. Bir başka aldatmaca oluyor. Sakın Cumayı ihmal etmeyin.

Bakın burada, Cumanın şerefini gösteren hadîs-i şerifte geçti.

e. Beş Vakit Namazın Misali

Peygamber Efendimiz'in bu hadîs-i şerifi muhtelif sahabeden rivayet edilmiş, meşhur bir hadîs-i şeriftir. Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:⁷

⁷ Müslim, *Sahih*, c.III, s.420, no:1072; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.426, no:9501; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.63, no:4752; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.364, no:1314; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.III, s.445, no:1941; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.312, no:1014; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.389, no:7732; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.41, no:2812; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.389, no:7733; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.237, no:474; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.164, no:7684; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.35, no:1665; Ebû Ümâme RA'dan.

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.67, no:3988; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.31, no:1652; Enes ibn-i Malik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.291, no:18931; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIX, s.369, no:20989.

مَثَلُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ كَمَثَلِ نَهْرٍ جَارٍ عَذْبٍ عَلَى
بَابٍ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِلُ فِيهِ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ فَمَا
يُبْقَى ذَلِكَ مِنَ الدَّنَسِ

((حم.م.حب. عن جابر))

RE. 390/13 (*Meselü's-salevâti'l-hamsi kemeseli neherin cârin azbin alâ bâbi ehadiküm, yağtesilu fîhi külle yevmin hamse merrâtin, femâ yubkî zâlike mine'd-denes*) “Beş vakit namazın misâli –sabah, öğle, ikindi, akşam, yatsı—sizden birinizin evinizin kapısı önünde akan tatlı sulu bir nehre benzer. Nehir gibidir beş vakit namaz.”

Neye benzer? “Sizin evinizin kapısı önünde akan tatlı sulu bir nehre benzer. Tuzlu değil, acı değil, tatlı sulu bir nehre benzer. (*Yağtesilu fîhi külle yevmin hamse merrâtin*) Kişi bunun içine giriyor sıcakta, billur gibi tatlı suyun içinde günde beş defa yıkanıyor. (*Femâ yubkî zâlike mine'd-denesi*) Onun üzerinde pislikten bir şey kalmaz.”

Günde beş defa böyle bir tatlı suya girip de yıkanan insanın teri kalır mı, tozu kalır mı, kiri pası kalır mı; kalmaz. İşte beş vakit namaz böyledir. Ona benzetmiş Peygamber Efendimiz.

Bu namazları kadrini bilerek kılalım! Yaptığımız ibadetlerin şuuruna vararak yapalım! Biz alıştığımız için elimizdeki kıymetin şeyini bilmiyoruz.

Küçük bir çocuğa elmas bir gerdanlık, bir yüzük versen, biraz oynar, ondan sonra kenara atar. Neden? O zavallıcık nereden bilsin elmasın camdan farkını... Biz de cahilliğimizden bizim ibadetlerimizin kadrini, kıymetini bilemez duruma gelmişiz.

Cumanın kıymetini bilmiyoruz. Fırlatıp atıyoruz bir kenara. Beş vakit namazın kıymetini bilmiyoruz. Bunlar çok kıymetli ibadetler. Sonra o beş vakit namazın içindeki hareketlerin kıymetini bilmiyoruz. El pençe divan duruyorsun, kimin huzurunda? Mevlâ'nın huzurunda, seni yaratan, besleyen, huzuruna varacağın Allah-u Teâlâ Hazretlerinin huzurunda...

“—Buyur yâ Rabbi!” diye divana duruyorsun. Rükûa varıyorsun, saygıyla eğiliyorsun, o mübarek, şerefli alnını topraklara, yerlere koyuyorsun. Hürmetinin çokluğunu ifade ediyorsun. Allah-u Teâlâ Hazretlerini her türlü noksandan tenzih ediyorsun.

Erir insan, mânasını düşünse her kelimesinin... *Allahu ekber*'in, *El-hamdü lillâh*'ın, *Sübhana'llah*'ın, hareketlerinin mânasını düşünse erir insan...

Her gün, günde beş vakit namaz kılıyorsun, ediyor kırk rekât en aşağı... Beş vakite beş vakit katıyorsan, ayrı... Her seferinde (*Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâh*) diyorsun sağ tarafına... Kime? Eğer cemaatle kılıyorsan hem sağındaki meleğe, hem de cemaate... Ama yalnız kılıyorsan, sağındaki meleğe (*Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâh*) diyorsun.

Peki, senin omzunda melek olduğunu biliyorsun da o edepsizlikleri niye yapıyorsun yalnız başına?

“—Hocam hiç düşünmedim ben bu işin böyle olduğunu.”

Melek var yanında, bir kimse olduğu zaman yapmıyorsun da yalnız kaldığın zaman nasıl yapıyorsun?

Selam verme o zaman! Namazı kıldığın zaman selam verme! Eğer “selam veremem selam vermem gerekiyor” dersen. O meleğe saygı göster, o var. Ha Ali, Veli; ha o melek. Bak ne kadar mühim şeyleri kaçıırız gözümüzden. Ne kadar kıymetli şeyler, motifler, bilgiler var. Onları alışkanlık belasından gözümüzden kaçıırız. Haccın kıymeti, Cumanın kıymeti, zekâtın kıymeti kaçıyor.

Elimizde emsalsiz, misalsiz hazine var. Topkapı Sarayı'nın hazinesi var hepimizin elinde. Topkapı Sarayı'nın hazine dairesi var, Kaşıkçı Elması, yakutlar, zebercetler, zümrütler var hazinelere sahibiz; farkında değiliz.

f. Öürken Hayır Yapmak

Bu hadîs-i şerif de sahih bir hadîs-i şeriftir. İslâm hakkında güzel izahta bulunmuş Hocamız Rh.A, kitabın müellifi:⁸

⁸ Tirmizî, *Sünen*, c.VII, s.496, no:2049; Neseî, *Sünen*, c.XI, s.382, no:3556; Ebû Dâvud *Sünen*, c.X, s.478, no:3454; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.196, no:21766; Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.231, no:2846; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.71, no:4347; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.100, no:6441; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.342, no:5497; Abdü'r-rezzak, *Musannef*, c.IX, s.157, no:16740; Ebü'd- Derdâ RA'dan.

مَثَلُ الَّذِي يُعْتِقُ أَوْ يَتَصَدَّقُ عِنْدَ الْمَوْتِ كَمَثَلِ الَّذِي يَهْدِي إِذَا شَبِعَ

(عب. حم. ت. ن. طب. ك. ق. عن أبي الدرداء؛ الشيرازي في الالقباب عن جابر)

RE. 391/1 (*Meseli'llezi yu'tiku ev yetesaddaku inde'l-mevti ke meseli'llezi yühdî izâ şebia*)

Burada Peygamber Efendimiz bir insanın tam ölümü ânında köle âzat etmesinden bahsediyor, bunu ayıplıyor. Bu doğru değildir. Adam yatağa yatmış hayattan ümidini kesmiş, ölmesi yakın, belli, mecali yok elini kaldırmaya, gitmiş, yüzünün ferî kaçmış, dizi titriyor, belli artık, ölecek, aklı kesti ölecek.

“—Haydi filanca tarlayı tasadduk eyledim, şunu böyle yaptım.”

Olmaz! O vakte bırakma, o vakte bıraktın mı sen öyle dersin de ötekiler ya yapar, ya yapmaz. Geride kalanlar ya yapar ya yapmaz, zaten yapmazsa da insanın kendi malının üçte birine hakkı var. Ölüm hak, miras helal; üçte ikisini isterse tutar, istemezse tutmaz. Sen onu mirasçının keyfine bıraktın mı olmaz.

Peygamber Efendimiz SAS buyuruyor ki;

“—Sizler hanginiz vardır ki başkasının malını kendinizin malından daha çok seviyorsunuz. Hepimiz böyle, olmayan hanginiz var.”

Diyorlar ki;

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.319, no:29596; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.362, no:20971.

“—Yâ Rasûlallah, nasıl olur, herkes kendi malını daha çok sever. Başkasının malından daha çok sever, kendi malına titrer. Kendi arabasını kollamaya çalışır, kendi tarlasını imar etmeye, dikmeye çalışır. Kendi evine bakar, boyar, badana yapar...”

“—Siz başkasının malını kendi malınızdan daha çok seviyorsunuz.”

Misali nedir? Bu sözün altında yatan mâna;

“—Sen kendin malınla hayatında hayr ü hasenât yapmıyorsun. Parayı esirgiyorsun, tutuyorsun elinde, harcamıyorsun, hayra sarf etmiyorsun, sevap kazanamıyorsun, âhirette bir sermayen olmuyor. Bu kazandığın parayı kime bırakıyorsun? Mirasçıya bırakıyorsun.”

O halde onun malını daha çok sevmiyorsun, kendine bir fayda sağlamasını istiyorsan, harca. Hayr ü hasenât yap, defterine yazılsın âhirete transfer olsun, âhirete hayır olarak geçsin;

“—Tamam, şu kulum cami yaptırdı, han, hamam yaptırdı, köprü, çeşme yaptırdı, sadaka verdi, fakir doyurdu, çıplak giydirdi...” diye yazılsın sana.

Bekliyorsun, harcamıyorsun, harcamıyorsun, elin sımsıkı, başkasının malının bekçiliğini yapıyorsun. Mirasçının mal bekçiliği yapıyorsun.

Vebali sana, sefası ona. O ölüp gidiyor o sefasını sürüyor, sen de hesabını vereceğim diye uğraş. “Niye bundan vazifelerini yapmadın?” diye.

Bunun için işi o tarafa bırakmadan aklın başında iken ölç biç sadaka-yı câriye yap. Hayır ve hasenâtını yapıp bir insan, bir köle âzat eylerse ne olur bir insan? Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuş ki;

“—Sizden biriniz, bir para biriktirip de bir köle alıp da âzat edecek paraya sahip olursa hemen bu işi yapsın. Hemen bu işi yapsın onun her âzası o köleyi âzat eden insanın o âzasına fidye olur, cehennemden kurtulmasına sebep olur.”

Yani bir köle âzat ettin mi insanın cehennemden âzatlığına vesile oluyor. O kadar kıymetli işte!

Onun için iş işten geçmeden fırsat elden kaçmadan biraz Allah yolunda çalışın. Namaz kılmaya kılıyor,herkes orucu daha çok tutuyorlar, maşaallah namaz müslümanından oruç müslümanı daha çok bizim memlekette. Biliyorsunuz bayram müslümanı daha çoktur. Bayramları senede iki defa camiye gelenler,bu böyle gider, ibadet yapıyorlar da;

“—Şu kadar tesbih çek.”

“—Başüstüne hocam.”

“—Şu kadar namaz kıl, beş vaktine beş vakit kat.”

“—Başüstüne hocam.”

“—Para ver.”

“—Canımı al, parama dokunma!”

Böyle bir mantık içinde gidiyor. Parayla belli olacak, ne yapalım. Hayırları yapın iş işten geçmeden, fırsat elden gitmeden, hayır yapın!

Avrupa'ya gittim, görseniz, kiliselerin içini; çiçek gibi bakıyorlar. Adamlar çok zengin, kiliseye yardım ediyorlar, orada biraz mecburiymiş, herkesin maaşından kiliseye yardım vergisi kesilirmiş yüzde on civarı, her ay milyarlarca mark geliyor, çiçek gibi ibadethaneleri ama içinde insan yok. İçinde insan yok çünkü binadan önce fikir, duygu, gönlü doyurmak gerekiyor; gönül doymayınca olmaz.

Onun için bir de hatıra geliyor ki birkaç defa arkadaşlarıma söyledim, mesela bir müessese kuralım yardım edin, kesenizi açın "Hadîs-i Şerif Enstitüsü"; hadîs-i şerifleri incelesin. Hadîs-i şerif kitaplarını tercüme etsin. Hadîs-i şerif eğitimi, araştırması yapsın. Bu hadîs-i şeriflerin tasnifini yapsın. Bu çalışmaları yapsın. Peygamber Efendimiz'in sünnetinin ihyâsına vesile olsun.

Bir "Kur'ân-ı Kerîm Enstitüsü" kuralım. Kur'ân-ı Kerîm'in tefsirlerini neşretsin, cilt cilt, güzel güzel bir ortaokul talebesi seviyesinde, bir lise talebesi seviyesinde, üniversite hocası seviyesinde, ilim adamları seviyesinde, kademe kademe şeyler yapalım. Araştırmalar yapalım isteyenlere, orada dersaneler açalım. Buyurun esnaf mısın, saat altıdan on bire kadar Kur'an dersi; talebe misin, işte cumartesi, pazar Kur'an dersi...

Hocalar tutalım, devletten memur olarak maaş istiyorsun, parası yetmeyebiliyor, kadro yok diyebiliyor. Yapalım, dinimize, Kur'an'ımıza, irfanımıza hizmet edelim. Bir "Fıkıh Enstitüsü" kuralım, bir "Tarih Enstitüsü" kuralım. Bunlar

ışıl ışıl dünyanın her tarafına neşriyatı yayılan, çalışması fayda sağlayan çalışmalar olsun. Cami yapmak değil, çok hizmet şekilleri var. Bunlar da hep parayla oluyor, işi en son noktaya bırakmayın, tam can hulkuma gelip gargara başladığı zaman “malımın şu kadarını şuna verdim” demeyin. Aklınız başında, şuurlu iken ne yapacaksanız yapın!

g. İçinde Zikir Yapılan Ev

Bu hadîs-i şerif de zikirle ilgili geldi. Buhârî’de, Müslim’de, İbni Hibbân’da var; Ebû Mûsâ el-Eş’arî Hazretlerinden rivayet edilmiş bu sağlam kaynaklarda, hiç kimsenin itiraza mecali olmaz, kıpırdayamaz. Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:9

مَثَلُ الْبَيْتِ الَّذِي يُذَكَّرُ اللَّهُ فِيهِ وَالْبَيْتِ الَّذِي
لَا يُذَكَّرُ اللَّهُ فِيهِ مَثَلُ الْحَيِّ وَالْمَيِّتِ

(خ.م. حب. عن أبي موسى)

⁹ Müslim, *Sahîh*, c.I, s.539, no:779; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.135, no:854; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.XIII, s.235, no:7306; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.I, s.401, no:536; ; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.481, no:3910; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.IV, s.143, no:6442; *Rûyânî*, c.II, s.42, no:458; Ebû’ş-Şeyh, *el-Emsâl fi’l-Hadîs*, c.I, s.376, no:324; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.VII, s.225; Ebû Mûsâ el-Eş’arî RA’dan.

Lafız farkıyla: Buhârî, *Sahîh*, c.V, s.2353, no:6044; Begavî, *Şerhü’s-Sünneh*, c.II, s.377; Ebû Mûsâ el-Eş’arî RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.I, s.424, no:1820, 1923; *Keşfü’l-Hafâ*, c.II, s.197, no:2265 *Câmiü’l-Ehadîs*, c.XIX, s.355, no:20953.

RE. 391/2 (Meselü'l-beyti'llezî yüzkeru'llàhu fîhi, ve'l-beyti'llezî lâ yüzkeru'llàhu fîh, meselü'l-hayyi ve'l-meyyit) “İçinde Allah'ın anıldığı, zikredildiği bir ev ile, içinde Allah'ın anılmadığı, zikredilmediği bir ev neye benzer? Diriyle ölüye benzer.”

Kur'ân-ı Kerîm'de altmış küsur yerde Allah'ın adını zikretmek geçiyor. Hadîs-i şeriflerde beş yüz küsur hadîs-i şerif topladım, bir fırsat bulsam da tercüme etsem, neşretsem diye düşünüyorum. Allah-u Teâlâ Hazretlerinin zikrine dair. İçinde zikredilmeyen, Allah anılmayan, zikrullah yapılmayan ev ölü gibidir; zikredilen ev diri gibidir.

Kalp de öyledir. Allah'ı zikreden gönül canlıdır, Allah'ı zikretmeyen gönül ölüdür.

“—Hocam geziyor.”

Canlı cenaze, istediği kadar gezsin hayır gelmez, mânevî bakımdan gelmez. Kalbi nasıl toprağı suladığın zaman yeşerten su ise marifetullah, zikrullah yeşertir kalbi. Onun için gelin bundan bucak bucak kaçmayın.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا
وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا

(الاحزاب: ٤١ - ٤٢)

(Yâ eyyühe'llezîne âmenü'zküru'llàhe zikren kesîrâ.) “Ey iman edenler, Allah'ı çokça zikredin! (Ve sebbihûhu bükreten ve esîlâ) Sabah akşam Allah-u Teâlâ Hazretleri'ni tesbih eyleyin!” (Ahzab, 33/41-42)

Bu da emirlerden bir emir, çünkü siz zikrederseniz Allah da sizi zikreder. “Kulum beni anıyor” diye. Siz yalnız zikrederseniz o kendisi zikreder. Toplulukla zikrederseniz Allah daha hayırlı bir toplulukla zikreder. Allah-u Teâlâ Hazretleri tarafından zikredilmek ne kadar büyük bir şeref. Hatta insanın Allah’ı zikretmesi bile büyük bir şereftir!

Sen ne hakla onun adını ağzına alabilirsin, sen kim oluyorsun? Lütfetmiş de adını anmayı müsaade etmiş bize, vazife eylemiş ne mutlu, ne güzel... Sonra zikrede zikrede insanın gönlü dirilir, gönlünün pası gider. Gözünün perdeleri kalkar, hayrı görür, hakkı görür, yüzüne nur gelir. İçine dışına nur gelir, Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin istediği, sevdiği has kâmil kul olur. Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin huzuruna sevdiği razı olduğu bir kul olarak varır.

Allah cümlemizi gafletten ikaz eylesin.

Fâtiha-i şerîfe mea’l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es’ad COŞAN

04. 1984 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ’ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

